Ч. 22 (12.678). Львів, субота 31. січня 1931. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Вражіння і рефлєксії.

Після пацифікаційно-берестейської ночі у соймі.

Варшава, 29. січня 1931.

Сидить на бочілці, на якій напис „Мадера“, серед розколиханих хвиль океану, старший пан із довгими сивими вусами та глядить крізь люнету на північний схід Европи; а там, де на мапі зазначено „Варшава“, стоїть інший старший пан, з короткою сивою бородою та сиґналізує хоругвками: на одній хоругвці напис „Нічого нового“, а на другій — „Усе ще Берестя“... Такий дотепний рисунок, призначений для одного варшавського санаційного сатиричного журналу, бачив автор цих рядків в день, чи радше ніч, соймових дебат над справами т. зв. пацифікації і Берестя, та майже одночасно чув версію, що на відому заяву премієра Славека у берестейській справі вплинули в рішаючий спосіб вказівки, привезені день тому спеціяльним курієром з острова Мадери. У цих вказівках — казала поголоска — найбільш суттєвим було здивування маршала, що кермуючі урядові чинники у Варшаві взагалі допустили до трактування у соймі підчас бюджетової сесії про якінебудь інші справи, ніж бюджет і тісно з бюджетом звязані законопроекти господарської натури...

Політична сатира завсіди стоїть дуже близько до політичної правди, будучи — вправді кривим — а проте таки дзеркалом цієї правди. І дійсно: Берестя закривало собою усі інші болячки політичного дня, а коли голосніше почалося говорити ще й про „пацифікацію“, — про ніщо інше не було вже чути.

Мало воно для уряду свої погані, але й деякі добрі сторінки. Які погані — це аж надто ясно: важко уявити собі більше прикру для влади ситуацію, як потребу боронити себе перед атаками за такі прогріхи й доказувати правильність та доцільність цих останніх. Другим шкідливим наслідком для влади і держави з такого голосного шуму біля отих двох історій (Берестя і „пацифікація“) було притуплення змислу для деяких інших таких конкретних актуальних справ, які безумовно повинні би звернути на себе якнайбільшу увагу всіх польських чинників із почуттям трішки відповідальности. Міністр фінансів признався офіціяльно до дефіциту державного бюджету за минулих 9 місяців і, що більше, при всьому успокоюванні — казав рахуватися з фактом дефіциту й за невираховані дальші 3 місяці. Ратуючи державний бюджет перекинено деякі тягарі на бюджет самоуправ, себто з правої кишені громадянина переложено тягарець до лівої. Наложено новий безпосередній дороговий податок і новий посередній податок у виді підвищеної ціни сірників. Під плащиком боротьби з алькоголізмом розпочато новим законом „ударну спіртову кампанію“. Щож торкається буденних „випадків господар. життя, такого характеру, як напр. руя на банк Шерешевського у Варшаві, зріст безробіття до близько 350.000 осіб, масові банкроцтва — все це застрашаючі явища, які — здавалось би — повинні находити негайно відгук у парляменті, в якому саме йде високопарно звана „бюджетова“ сесія! Але на превелике чудо-диво цього відгуку досіль ще у соймі не було: не видно ні дрібки того зацікавлення, того тривожного схвилювання цими справами, яке повинно бути. Справа Берести і „пацифікації“ полонила всі уми.

Але може такий стан саме і бажаний урядові? Бо згадаймо напр. останні женевські паради. Адже в інших умовинах політичного життя й політичної атмосфери у польському соймі нині кипіло би вже, а в кульоарах і за столами буфету про ніщо інше не казалось би, як про подробиці женевського бою і його остаточний вислід. Тимчасом тепер, серед „пацифікаційно-берестейських“ настроїв навіть Женева з її „компромісовими“ рішеннями Ради Ліґи Націй у справі випадків на Горішньому Шлеську не зробила у Варшаві вражіння. Воно може викристалізується та набере сили трохи згодом, але покищо про Женеву ще мало хто і мало що говорить. А чейже нема ніякого сумніву, що найглибшим бажанням і мін. Залеського і всіх його товаришів із ради міністрів є слухати й говорити прилюдно про Женеву якнайменше...

Як-не-як, а „пацифікацію“ і Берестя на парляментарному варшавському терені вже затоплено. Виринуть вони ще у вівторок на пленарному засіданні сенату, але це буде вже т. зв. епільоґ, який певне не викличе вже теж більшого зацікавлення ані статочних пп. сенаторів ані публики, виладованого в оту історичну соймову ніч. І коли порівнювати ефект акції польських опозиційних клюбів у справі Берестя та української акції в справі „пацифікації“, то безумовно треба ствердити розмірну побіду українців. Була велика ріжниця і між змістом заяви прем. Славека у справі Берестя, заяви, в якій було лише осудження та ніяка моральна сатисфакція і повна неґація усіх закидів, — та заяви мін. Складковського, який таки ствердив факт зловживань підчас „пацифікації“ та заповів „слідство і покарання винуватців“! Ще більша ріжниця була у тоні обидвох заяв: звертали на це потім увагу у кульоарах польські посли.

Чуємо у кульоарах, що це своєрідна „сатисфакція“ для українців, яких силу буцім то цінується вище від сили польської правої і лівої опозиції. Ну щож, бувають ріжні погляди і на поняття та вартість сатисфакції.

І. Кедрин.

„Квадратура кола“.

(З педагогічних кол.)

I.

Теперішній міністр освіти сказав на бюджетовій комісії, що мотивів замкнення українських гімназій не треба шукати у формальних закидах, лише в тому, „що настроїти молодь прихильно чи льояльно до польської держави — це була квадратура кола“. З певним сарказмом додав п. міністр, що укр. послам слід би звернутися теж у бік свого громадянства „тому, що інакше ніколи не скінчиться ота квадратура кола“...

Перш за все одно завваження. Урядуючий міністр запевнював, що говорить щиро. У щирости не сумніваємося, чи вона була на те, аби дійсні думки міністра виявити... Маємо вражіння, що міністрові було потрібне прилюдне підчеркнення цієї щирости саме на те, аби, покищо, дійсні мотиви замкнення гімназій промовчати і на далі.

Коли шкільні діячі, прямо приголомшені подіями, які впали на українську суспільність через ліквідацію 3-ох гімназій, почали свої заходи біля їх відкриття, тоді всі повітові, воєвідські і центральні, поліційні, політичні і шкільні чинники втовкмачували їм у голови, що мотиви замкнення — це ріжні конкретні провини молоді, учителів чи управ шкіл. І це був перший етап. Колиж ці діячі зі завзяттям крок за кроком виполювали буряни неоправданих закидів, промощуючи шлях „матеріяльній“ правді, коли під напором неспірних фактів „провини“ розплились у якійсь мряковині, а ґрізні параграфи, 58-ий і 65-ий зніяковіли перед молодечими збитками, тоді почався другий етап: ріжні інстанції завели з матеріяльною правдою гру у піжмурки: Львів спихав на Варшаву, Варшава на Львів. А ось маємо і третій етап мороки. Це етап „квадратури кола“... Викладаючи те, що міністр сказав, на зрозумілу мову, маємо тепер до діла з такими закидами на адресу українського громадянства: Дозвольте, держава має право домагатися від своїх горожан, отже й від молоді, щоби вона була льояльною; ми цього домагалися, але не добилися та й не могли добитися, хоч як хотіли. Ви-ж самі кажете, що Ваша молодь і ваша вимога льояльности — це квадратура кола, щож нам оставалося, як не те, щоби підстави цієї квадратури, якими були українські школи, знівечити? Тепер висновки по Вашому боці: будьте Ви і Ваша молодь льояльні, а тоді побалакаємо.

II.

Залишім на боці питання: Що це льояльність? Бо тоді ми забрилиб у такі дебри, що мимо найщирішого бажання, з них не вилізлиб. Відомо, що „льояльність“ це теж одно зі слів сучасного політичного словника, які нагадують бука: кожний бере його тоді, коли хоче ним когось вдарити, але не себе. Та ми запитаємо п. міністра: Яку це він розуміє льояльність? Чи ту, давну, назвім її пасивною, чи новішу, активну, яку ликсують польські чинники тепер?

Бо хоч як це не дивно, а навіть парадоксально, то мусимо ствердити, що поняття „льояльности“ перебуло деяку еволюцію передовсім на шкільному відтинку, тобто на відтинку, на якому українська шкільна дійсність стикається з державною машиною. Маркантним, поворотним роком цієї еволюції це рік 1926-ий.

Перед 1926-им роком вистарчало, коли укр. приватні школи були льояльні, скажім, пасивні. Т. зн., коли респектували всякі зарядження, отже, коли вони переписувалися з кураторією в польській мові, хоча навіть шкільний закон Ґрабського з 1924 р. дозволяв до влади II. інстанції писати по українськи, коли вчили історію Польщі а то й всесвітню по польськи, коли в них у державні свята не було науки. Коли до того виховували молодь у дусі пошанування державної влади і припоровлювалися до вимог педаго-

Wyciąg z protokolu wspólnego z dnia 26 stycznia 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 12. czasopisma „Dilo“ z daty Lwów dnia 18. stycznia 1931 r. do ygn. VI. l. Pr. 34/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 26 stycznia 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 22. stycznia 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czas. „Dilo“ Nr. 12. z daty Lwów dnia 18 stycznia 1931 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Ostanni wisty“ a) w ustępie od słów „Besidnyk“ do „Nar. Klubu“, b w ustępie od słów „a wiczni“ do „nikoho“ znamiona występku z § 300 uk. zarządić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechnienia tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu przekręceniami faktów w związku z czynnościami urzędowemi władz prokuratorskich wywołać wzgardę przeciw centralnym organom władzy, co odpowiada znamionom występku z § 300 uk. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz.

гічної та адміністративно-шкільної контролі, тоді могли бути певні своєї незайманости, а навіть одержували т. зв. права державних шкіл і всі звязані з тим привілеї. Одначе найціннішим здобутком пасивної льояльности була автономія у виховній царині. Влада не мішалася до внутрішнього, інтимного життя школи.

Після 1926 р. відносини змінилися. Ідилля" щезла.

Початок „санації“ став початком сумерку „ідиллі“. Шкільна влада почала заглядати в душу школи. Над учителями державних шкіл повисли наче меч Дамокля відомі §§ 58 і 60 службової прагматики, на основі яких державна влада, покликуючись на „добро школи“, стала переносити і пенсіонувати нелюбий собі людський персонал. Про учителів приватних шкіл, то й не згадуємо. Тут звичайне донесення постерункового рішало про їх долю й недолю, про т. зв. дозвіл навчання. Атестація поліції була могутністю, об яку розбивались усі наукові атестації місцевих чи закордонних університетів.. Одначе найкращим засобом, свого роду пробним каменем, яким нехибно можна було пізнати вартість управ, учителів, молоді, взагалі шкіл і навіть їхньої системи виховання — стали державні свята. Влада почала пильно стежити, що й як святковано. Кожний візитатор став цікавитися не так виховним і науковим рівнем школи, як тим, що про неї говорить п. староста, п. комісар, п. директор польської школи. І пішло!

Всесильний колись начальник виділу середнього шкільництва львівської Кураторії п. Янеллі йде на пенсію лише за те, що не зарядив в дні імянин марш. Пілсудського ніяких надзвичайних торжеств (лише кілька годин вільних від науки). Його наступник п. Сосніцький вже вимагає від укр. приватних шкіл спеціяльно торжественного святкування дня 11. листопада 1928 р. з попереднім поданням до відома Кураторії програми свята. Делеґати „Рідної Школи“ інтервенiюють у куратора. Куратор погоджується, що вистане лише вільний день від науки але згодом відрікається своїх слів перед тими самими делеґатами... Далі починаються торги, які свята належить уважати державними, а які національними польськими. Сам пан міністр Червінський обіцює делеґатам Гол. Управи Рідної Школи не витягати консеквенцій у відношенні до укр. прив. шкіл за несвяткування імянин марш. Пілсудського. (А може п. міністр, так як п. куратор, захоче тепер теж відпекатися від того, що сказав?) Нарешті не можна було дійти до путящого кінця, що належить розуміти під самим „святкуванням“. Чи лише богослуження в церкві, чи ще й якісь паради після богослуження, а якщо так, то які, чи в школі, чи й поза школою, а коли в школі, то з якою програмою, з якими промовами і т. д. і т. д. Офіційних інструкцій до укр. приватних шкіл відносно святкування не було, а якщо якінебудь і були, то не можна було точно сказати до кого вони були адресовані, чи до державних шкіл, чи й до приватних, а коли до приватних, то чи й до українських. Словом, почалася саламаха, з якої в болях мав зродитися зразок льояльности „чинної“..

Українські приватні школи радили собі різно. Деякі лише звільнювали молодь від науки у державні свята (яких є чотири в році: свято реституції польської державности 11. листопада, імянини Президента Держави 30. січня, імянини марш. Пілсудського 21. березня і свято Конституції 3. травня), деякі звільнювали молодь і ходили до церкви на частину свят, деякі на всі свята, а деякі то ще й почали улаштовувати у себе всякі „поранки“, „гуртки“ і т. д. Державні укр. школи (знова лише деякі) мусіли крім цього брати участь у походах чи торжествах, улаштовуваних місцевими польськими комітетами. Ця сорокатість поведення укр. шкіл була дуже вигідна для шкільної влади. Вона не потребувала й далі ставити ясних письменних вимог. Укр. приватні школи підтягали себе самі чимраз більше під щораз вищий щабель льояльности..

В. Зарічний.

(Докінчення буде.)

Розклад душі.

Застрашаючі наслідки сектанства на Волині.

(Кореспонденція з Волині.)

Багато вже писалося про церковні справи на північно-зах. землях (Волині, Холмщині й Поліссі), що входять у склад православної митрополії. Ці справи освітлювалися з трьох, так би мовити, спеціяльних сторін: національної, церковного управління (собору) й церковного майна (ревіндикації і т. д.).

Але є ще одна сторона — сторона психольоґічна, самої душі наших народніх мас, що проходить попри увагу нашого громадянства або легковажиться ним. Цією стороною релігійно-психічних переживань українських мас є *сектанство*.

Це справа приватна, справа людської совісти, — доводиться з цього приводу чути з уст „поступовців“.

Так ми далекі від того, щоби говорити на сторінках преси про „заблукання“ сектантів. Навіть більше, наше українське громадянство може пишатися, що релігійної боротьби між нами нема, чим ми випередили де-які сусідні народи.

Але говорити про розклад народньої душі, завдяки тим чи іншим особливостям сектанства, ми обовязані й мусимо. Бо зберігти здорову душу народу — зберігти сам нарід.

Отже мусимо ствердити, що на так званих православних північно-західніх землях сектанство сильно зростає: штундисти, суботники, пятидесятники й нарешті — нечисленні „степанівці“ (чи „стефанівці“).

Ще недавно наші інтеліґенти ставилися до сектантів поблажливо. Причиною було те, що, по-перше, бачили в їхньому істнуванні протест проти мертвого синодально-консисторського режіму й занепаду християнського життя серед пастирів, по-друге, внаслідок леґенди про високу моральність сектантів.

Справді варшавський митрополитальний і дієцезіяльні консисторські центри, очевидно, не дуже задумуються над причинами зросту сектанства. Постійні хитання цих центрів щодо задоволення в церкві національних потреб віруючих, зволікання з собором, безконтрольність консисторій, безправність і пониження мас декалатськими, епархіяльними й консисторськими чинниками, глухими до голосу цих мас, політиканство в церкві, як це було при останніх виборах, усе це є причиною того, що сектантство шириться.

Сектанти ведуть свою роботу тихо, непомітно, але вперто й з добрими для них наслідками. Іноді здається, що в селі нема жадних здвигів, — і раптом — відпадають одна родина, друга, третя і т. д. А через деякий час — село міняється. Культ.-освітня й господарська робота занепадає.

Досить заглянути в таке село, щоби легко спостерігти, що в його мешканцях духове життя надломилося, в душі щось розкладається. Психічне запаморочення, сонливість, апатія до життя, занепад енерґії, відсутність завзяття й боротьби за істнування, хворобливий містицизм, щезання книжок і часописів, завмирання пісні й здорового молодого сміху. Маєш враження, що попав у дім умово хворих, де психічна пошесть свобідно поширюється з родини на родину, а потім і на сусідні села.

Одночасно леґенда про моральність сектантів розвівається. Крутійство, злочинність, чоловіконенависництво серед них помітно зростає. А особливо серед пятидесятників.

Не так давно всі часописи облетіла вістка про страшне вбивство в с. Романові на Волині. Були замордовані батько й мати, син і невістка та маленький внук, а двоє ранено. Вбивці — син і внук. Хто-ж вони ці молоді злочинці, що з таким звірячим холоднокровям торощили голови й пробивали баґнетом груди своїм найближчим?

Внук (17 літ), його мати (дочка вбитого селянина) й батько (зять вбитого) — пятидесятники. Другий злочинець — 19-тилітній син вбитого — як кажуть — теж був під впливом сектантів. Коли покликали матір молодшого вбивника (дочку вбитого) до трупів, щоби приготовила батьків і решту членів родини до похорону, фанатична сектантка пручалася й верещала, що вона не може до них доторкатися, бо вони „невірні“, „в них нечиста кров“.

Скільки разів молоді хлопці до вбивства чули в родині про „невірність“ і „невинну кров“ діда, бабуні, батька й інших? Скільки часу деґенерували молоді душі, поки вони не розправилися з ними, як із звірятами, гірше — як з нечистим падлом, до якого „вірному“ не вільно доторкнутися? Відповідь на ці питання й заводе нас у ділянку розкладу народньої душі сектанством у ділянку психопатольоґії.

Щоби зрозуміти умови, в яких відбувається це деґенерування, необхідно заглянути в хати, де відбувається „схоження св. Духа“ на пятидесятників (у пятидесятий день після Воскресення Христового, звідси й назва). Нещасні жертви сектантства доводять себе до напівбожевільного стану, гавкають, мявкають, пищать, щось белькочуть і переконані, що, подібно до апостолів, говорять ріжними мовами.

Ця самоекзальтація страшенно вичерпує нервову систему сектантів і розкладає їхню психічну будову. Коли додамо до цього переконання, вповнене проходимцями-проповідниками, що лише вони „віруючі“, а всі інші „невіруючі“, з нечистою кровю, якесь падло, то зрозуміємо яка страшна психічна пошесть шириться по наших селах і в якій мірі розкладається душа а навіть і фізична природа нашого темного селянства.

Колиб той, що пише ці рядки, не мав перед очима прикладів зростання сектантства, не чиняв би задля поодиноких випадків алярму. Але ці

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 31. СІЧНЯ 1931.

СВЯТОСЛАВ ГОРДИНСЬКИЙ.

Кінець Парижа.

(Сірреалістичний репортаж із минулої будуччини.)

Я признаю, що в летунстві нам треба ще богато зробити. Але дозвольте мені запевнити вас, що ми працюємо завзято і не так то дуже лишились позаду...

(З заяви Пенлеве, міністра франц. летунства 16. I. 1931.)

Я ще спав, коли Ва (так його звали всі) стягнув з мене накривало.

— Десята година, а ти ще спиш!!

Я протер очі:

— Ну, нічого важного.

— Таак! — і він тріюмфальним рухом простягнув мені газету: **Війна, війна, братіку!**

Я сів на ліжку:

— Гітлер чи Мусоліні? — спитав я.

— Літаки і газ — відповів він.

Я скочив і виглянув з осьмого поверха на бульвар. Авта гнали, як скажені пси. Крамниці зачинені. Перед нашою каварнею стояв в безрадній позі кельнер із серветкою. Я пригадав собі, що я йому винен ще два франки.

Ми збігли вділ. Коті (отой сам, якого перфуми в Сполучених Державах цінять ще від коняків Мартеля) вже вспів видати шесте надзвичайне видання своєї газети. Підчас, коли я купував гарячі каштани, Ва вже вспів проглянути ґазету.

Великими буквами:

— Літаки.

— Бомби.

— Фосґен.

— Загроза комуністичної революції.

— Чудесно! — сказав Ва. — Здається, що вже чути гук моторів.

Пристійний полісмен, що стояв посеред вулиці, звернув мені увагу, що кидати на землю лушпини каштанів не вільно.

(Хтось з боку: 150 французьких ескадр боронитиме Парижа).

Ва засміявся:

— Літаки, бомби і каштани. Авта „Ліґи протиґазової оборони“ вже роздавали маски. Від Площі Конкорд ми почули перший гук. За пять хвилин надбіг з пакою мокрих газет розносчик: через дефект моторів чотири ворожі літаки змушені були осісти. Один згорів. За пять су:

— Фото ворожих летунів.

— Фото бомби на 856 кільо.

— Перші репортажі з поля бою. — Я хотів натягнути свою маску, але якийсь драб похвачно вирвав мені її з рук. Він мав у собі щось з Прімо Карнери і я почув перед ним респект. Ва відтрутив мене:

— Скільки рунд? — спитав.

Карнера почав скидати маринарку. Двох анґлійців стояло коло нас. Вищий з них, із золотими зубами, присунувся до Карнери:

— 150 — проти 10, — сказав.

Ва витягнув з кишені холоднокровно револьвер і приклав до вуха Карнері:

— Ви програли, — сказав до анґлійця. — Маска наша.

Коло нас вибухла перша бомба. На місці, де стояв передше полісмен, літала лише поліційна шапка в цинобрі.

(Це був колись пристійний хлопець, він задержував і 50 авт, щоб пропустити через вулицю одну гарну парижанку).

Ми погнали в напрямку Сени. Вітражі з Нотр-Дам валялись по асфальті. Одна з Горгон мало що не гримнула нам на голову. На дахи летіли з неба люди, залізо й вогонь.

— Дивно — сказав він стягаючи якомусь добродієві маску з голови — ґазу ще не чути.

— Фосґен тече по землі і помаленьку, — додав якийсь.

— Ви — хемік? — спитав я.

— Помилуйте, — сказав він. — Я маю жінку і шестеро дітей.

— Ґратулюю, — крикнув з захопленням Ва. — Ви скоро будете мати стяжечку „Гонорової Леґії“!

Ми чемно розклонились і побігли в сторону Люври. Він стояв увесь у полумені. Якийсь варят тримався вікна, стараючись протягнути через крати Мону Лізу. Вона, як усе, сміялась ідіотично, мабуть через те, що її оборонець не міг уже держатись гарячого заліза. Він і пустив її і вона полетіла з дзенькотом в огонь.

— Чути чісник! — крикнув Ва. Ми автоматично натягнули маски і зарвавши перевернений мотоцикль погнали в сторону Елізійських Піль.

Скоро ми зустріли знайомого. Видравшись на один із стовпів мосту Олександра

приклади вже свідчать про пошесний розклад душі народу, а тому годі мовчати.

Залишається додати, що ґрунтом, на якому так легко кільчать насіння сектантства, є якась глибока зневіра до життя, до всього, що діється довкола й страшенне почуття безнадійности й розпачі. Тому то люди відвертаються від життя, опускають руки, забувають сміх і радощі й ждуть кінця життя.

Очевидно, що крім неладу в православній церкві, на витворення цього хворобливого стану душі впливають ще й інші умовини життя — політичні, економічні, суспільні і т. д.

Але в першій черзі цей розклад народньої душі хоробою сектантства треба завдячити тим зверхнім чинникам церкви, які, маючи очі й вуха, не хочуть нічого бачити й чути. Мимохіть вирівається з душі: — Доколі, Господи?

М. Зарічний.

Документ часу.

Нам прислано з Городенки дуже характеристичний для наших часів урядовий документ, що вказує ясно на те, яких „управнень" діждалася у нас українська мова, мова більшости населення краю. Ось той документ часу:

Dnia 14. stycznia 1931. Nr. I-38709/30.

Sprawa: Dr. Okuniewski, członek R. S. P. w Horodence, zażalenie z powodu nie zezwolenia mu na przemówieuie w jęz. ruskim na posiedzeniu R. S. P. Do Pana D-ra Teofila Okuniewskiego członka Rady Szkolnej Powiatowej w Horodence.

Kuratorjum nie uwzględnia zażalenia Pana przeciw postanowieniu Przewodniczącego Rady Szkolnej Powiatowej w Horodence, którem nie dopuścił, aby Pan jako członek Rady Szkolnej Pow. przemawiał na posiedzeniu Rady Szkolnej Pow. w języku niepaństwowym, a to dla braku uzasadnienia prawnego.

Rada Szkolna Powiatowa bowiem jest władzą państwową i po myśli art. 1 ustawy z dnia 31. lipca 1924 (Dz. U. R. P. Nr. 73 poz. 724) urzęduje w języku polskim jako państwowym tak w służbie wewnętrznej jak i zewnętrznej, odbywanie zaś posiedzeń i prowadzenie obrad należy do jej czynności urzędowych, które wchodzą w zakres służby wewnętrznej. Art. 4. tej ustawy dopuszcza wprawdzie w pewnych przypadkach do obrad także język ruski, odnosi się jednak to tylko do ciał samorządowych, nie może więc mieć zastosowania do Rady szkolnej powiatowej.

Wynikający zatem tak z wyżej wymienionej ustawy jak i z § 2 regulaminu czynności Rady szkolnej powiatowej w Horodence obowiązek przemawiania na posiedzeniach Rady wyłącznie w języku polskim — jako państwowym nie może być uważany jako sprzeczny z art. 109 Konstytucji Rzecz. Pol., skoro jest wyraźnie ustawą unormowany.

Wybór członków do Wydziału wykonawczego należy do wyłącznej kompetencji Rady szkolnej powiatowej i do swobodnej oceny członków tej rady, na kogo i w jaki sposób (kartkami lub ustnie) mają głosować.

Przeciw tej decyzji przysługuje Panu prawo odwołania do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, które należy wnieść do Kuratorjum w ciągu dni 14-tu, licząc od dnia następującego po dniu doręczenia niniejszej decyzji.

Naczelnik Wydziału: Kwieciński mp.

Серед наших москвофілів.

Зїзд „Русскої Сел. Организації".

Дня 25. грудня 1930 відбувся у Львові зїзд „Русскої Сел. Организації", в якому, як повідомляє „Русскій Голос", взяло участь 87 осіб, у більшости селян. Крім того на зїзді був голова „Русского Нар. Объединения" в Польщі Н. Серебренніков.

На зїзді обговорювано справи, звязані з недавно переведеними виборами до польських законодатних установ, а зокрема виборчу кампанію „Р. С. О.", яка закінчилася повним крахом. При цій нагоді дісталося, як довідуємося, різним видним „русским патріотам" за те, що вони соромно зломили партійну дисципліну і при виборах не тільки не виконали свого громадянського обовязку, але й нерідко голосували на урядову листу. Після того намічено дальші задачі і тактику „Р. С. О." на найближчу мету.

У принятих резолюціях підчеркнено м. ін., що багато „русских людей" не виявило у виборчій кампанії відповідної нац. свідомости й не проявило достаточної нац. твердости, дисциплінованости і жертвенности. Тому зїзд взиває всю „русску общественность" забратися енергійно до обновлення й оживлення громадянського і політичного життя на українських землях у Польщі. Зокрема зїзд взиває „русских" складати жертви на народний і пресовий фонд, поширювати свою пресу („Русскій Голос" і „Землю і Волю") та взагалі „содействовать" у всьому раді „Р. С. О.". В окремих резолюціях зїзд привитав „Общерусское Объединеніе" в Америці і „Русскій Блокъ" на Закарпатті, що оснувалися в останніх місяцях.

Для нас найцікавіша резолюція остання, яку, як характеристичну для теперішніх настроїв серед наших москвофілів, передаємо дослівно: „Зїзд одобряє політику „Р. С. О.", яка змагає до поправи русско-українських відносин і витає кожний успіх на тому шляху, бо тільки таким робом можна створити перспективи для кращої будуччини Руси і Славянства".

—o—

З українського життя в Румунії.

Поїздка українського театру на Бесарабію.

Український Буковинський Театр (дирекція проф. Іван Дудич) обїзджає вже другий місяць Бесарабію, де дає з успіхом вистави побутового та історичного змісту. Нема сумніву, що ця поїздка причиниться до розбудження нац. життя серед бесарабського населення української народности. Театр має в репертуарі понад 20 пєс.

Новий український орган.

З січнем 1931 р. виходить у Чернівцях **„Самостійна Думка"**, журнал літератури, мистецтва і громад. життя. Журнал виходить раз у місяць під редакцією Комітету молоді. Видавець: С. І. Никорович. У 1. числі „Самостійної Думки" поміщена на передовому місці стаття О. Кобилянської „До українського громадянства", а дальше ціла низка віршів, статтей і нарисів.

З відчитового руху.

Заходом Т-ва „Жіноча Громада" відбулися в останніх тижнях в Чернівцях такі відчити: Мик. Вітан: „Закон про товариства". Д-р Райлян: „Українці і жиди". Д-р Когут Л.: „Нація і держава". Д-р Янишевська: „Плекання волосся". Проф. Василашко: „Павло Тичина". Ір. Ливинська: „Розвій українського театру". Інж. Чайківський: „Переміна і передача енергії". — Виходить, що український відчитовий рух у Чернівцях тепер більший, як прим. у Львові...

Українські студенти Теребовельщини в 1930 р.

Теребовля, січень 1931.

В теребовельськім повіті є 42-ох студентів (ток), у тім 7-ох абсольвенток учительських семинарій, які досі не одержали учительської посади. Фахова праця наших студентів концентрується в університетських осередках. Нас інтересує життя студентів у часі їх побуту в повіті, себто підчас великих і святочних ферій.

Вільний вакаційний час використовували українські студенти для праці над собою або працювали по читальнях для народу. Самоосвітна праця студентів відбувалася в Секції Молоді при філії „Просвіти". Засобом мали стати сходини членів (ок), на яких члени Секції виголошували реферати, брали участь у дискусії, читали книжки.

До Секції Молоді вписалося в 1930 р. 26-ох студентів (ок) на всіх 42-ох. В часі вакацій 1930 відновлено Секцію Молоді. Дня 29. VII. 1930 були повітові сходини членів Секції. Д-р Годований виголосив реферат „Завдання українського студента". На тих сходинах були присутні студенти і студентки в числі 35. В своїм рефераті взивав прелеґент студентів до інтенсивної праці перш за все на полі фаховім. Кожний студент повинен стати в першу чергу добрим фаховцем. Одначе сама фахова праця не вистарчає. Кожний наш студент є ще громадянином. Як громадянин повинен ставитися критично (науково) до явищ громадянських. Щоби бути добрим фаховцем і добре визнаватися в явищах суспільних (громадянських), треба мати доступ до того, що вже інші народи зробили. На те наші студенти мусять студіювати чужі мови. На тих сходинах рішено сходитися що вівторка. Тиждень після того виголосив реферат студ. прав Мирослав Ґнип „Значіння права в суспільному житті". Дня 12. серпня прочитав інтересний реферат студ. Господарської Академії в Подєбрадах Роман Карпінський „Населення Галичини в світлі польської статистики". В днях 9-го і 16-го вересня 1930 реферував д-р Годований книжку Дмитра Дорошенка „Історія Гетьманської Держави в 1918 р." Дня 23-го вересня викладав інж. Вол. Пасіка на тему: „Религія в історії України". В дні 29-го вересня був реферат д-ра Годованого п. з. „Червоні між собою" (на основі автобіографії Льва Троцького „Моє життя"). Після всіх прочитаних рефератів і виголошених викладів відбувалися дискусії. Що четверга сходилися члени Секції, замешкалі в Теребовлі, на спеціяльні сходини. На тих місц. сходинах прочитано Карляя: „Герої і їх почитання". Реферував Олег Мохнацький. При кінці вересня прочитано на цих сходинах і пояснювано „Катехизм українського державника".

Крім того поодинокі студенти працювали на місцях в читальнях „Просвіти". Карпінський Юрій провадив хор в Острівці і його заходами влаштовано концерт у честь Шевченка дня 6. VII. 1930. В Гумнисьсках, Малові, Семенові працювали студенти Гаврилюки. Влаштували концерт у честь митрополита в Гумнисьсках і Зеленчу. В Дарахові провадив хор і вчив орхестру Омелян Барановський. Він давав з дарахівським хором концерти в Струсові, Слобідці Струсівській, Брикулі. В Слобідці Струс. мав виклади з історії України Юліян Обуховський. В Янові провадив гурток молоді при читальні студ. Корнило Трилїх. В Налужу вчив аматорських вистав студ. прав Машичевський Володимир.

Кобиловолоки мають у часі вакацій багато молодої інтелігенції. Для неї влаштовано 13. VII. 1930. спеціяльні сходини. В селі є редуковані учителі, абсольвенти учит. семинарії і гімназії. У.

Деслав крутив для Парамавнту свою найновішу документальну тонфільму.

Над рікою віяв вітер і ми скинули маски.

— Галльо! — гукнули ми знизу, — як іде?

— Ідіть до чорта, — крикнув він згори, кидаючи на нас лушпиною з банана, не перешкоджайте!

І він схопив за ручку апарату.

Вежа Айфля заколихалась і мов би радуючись, з поваґом звалилася через Сену, аж кілька риб вискочило на міст.

— Чудесно! — скрикнув Ва. — За 10 секунд — і такий геніяльний міст через ріку! Найновіше досягнення техніки!

Ми сіли на мотор і спрямувались під Тріюмфальний Лук.

Вулицею вгору йшли тисячі робітників у синіх блюзах. З околиць Опери, вулиці де ля Пе й великих магазинів надтягали мідінетки вдягнені в нові сукні і обвішані золотом і перлами.

З Тріюмфального Луку Бруно Ясенський кидав через трубу проклямації. Юрба хвилювала як море. Він накликував бігти до Інституту Пастера по бацилі чуми й вигубити решти буржуазії.

(Особисто: він видався мені дуже негуманний).

Ва пустив мотор у рух.

— Ясенський — сказав Ва, занадто амбітний. — Піймає облизня. Париж знищать і без нього і не по його рецепті.

Ми віхали знову в сферу газу. З підземельної залізниці вибіг розношик з купою газет і впав коло нас придушений газом і газетами. Ми захопили одну.

— Атака відбита.

— В погоні за ворогом.

— Виставу в Опері відкликали.

Повіяв вітер і ми відітхнули знов свобідніше.

Вулицею машерувало військо. Це були самі малпи з Конґо й Індокитаю.

— Оборонці західньої цивілізації! — докинув з призирством Ва.

Ми зіскочили під Трокадером. Ціла стіна музею була розірвана бомбою і якийсь золочений Будда вилетів аж на тротуар.

Він сміявся загадково по азійськи. Його уста нагадували віденські ковбаски.

— До речі,— сказав Ва — вже перша година, а ми ще не обідали.

Посеред руїн і порозриваних людей у стилі експресіоністичної деформації, ми подались униз бульваром. З брами напів розваленого будинку вибіг якийсь панок з записником.

— Вибачте, — сказав. Репортер з „Матену". Ви — перші живі люди, яких бачу. Ваша гадка про останні події?

Я хотів уже сказати кілька слів сножаління, але Ва штовхнув мене в бік.

— Я думаю, — сказав він поправляючи вузол своєї краватки, — що цією справою повинна зайнятись Рада Ліґи Націй.

І ми відійшли.

— Слухай — сказав я з докором до Ва. — Ти міг би бодай у таку поважну хвилю перестати жартувати.

— — — — — — —

З пивниць і звалищ почали вилазити перші люди...

чителька (без посади) Ярослава Руньківна провадила аматорський гурток при читальні і жіночий „Луг“. Студ. Ґречило Мирослав учив мужеський „Луг“. (Ми згадуємо тільки найактивніших студентів). Треба ще згадати, що теребовельське студентство переводило збірку „Писанки“ в Теребовлі і по селах. До збірки на українського студента, яка мала відбутися дня 21. IX. 1930, зголосилися всі студенти. Збірку староство заборонило.

Відношення студентів до студенток (і абсольвенток учит. семинаря) є як 27 : 14; вислід праці останніх є менший (на некористь молоді жіночої). В Теребовлі не спромоглися студентки (абсольвентки учит. семинарії) ані на один реферат. Навіть на готовий реферат не все приходили. Одинока Ганна Ракоча, студ. фільософії, працювала в Захоронці і влаштувала в часі ферій „Свято пісні“ з захоронецькими дітьми.

Вкладку до „Просвіти“ вдалося стягнути ва 27-ох студентів з 10-ох, а з 14 жінок тільки 3.

Щодо походження, то на 41 всіх є 16-ох студентів синів селянських; інші — це сини урядовців, священиків, учителів і т. д.

В часі останніх різдвяних ферій відбуто одні сходини, на яких реферував студ. мед. Сташків Володимир на тему: „Українці в Америці“.

Деякі трудноші в доборі рефератів були в тому, що тільки дуже невелике число українських студентів володіє німецькою мовою. Інші европейські мови (а хочби чеська!) для наших студентів терра інкоґніта. Незнання чужих мов є просто застрашаюче. Найгірше, що не видно великої охоти направити лихо. А направити можна розмірно легко, тільки треба доложити праці і вибрати добру методу.

Накреслений образ студентської праці може бути в дечім неповний, бо часто буває, що студенти (чи студентки) працюють у читальні і не подають до відома Секції, що зробили. Одначе певне одно, що наші студенти повинні ще більше, як досі, працювати над собою. Девізою повинно їм стати: мушу бути добрим фаховцем, працьовитим і солідним провідником-працьовником (не крикуном!) та чесним громадянином взагалі. Хоч теребовельське студентство має свої хиби, то треба признати, що є серед нього розмірно значний процент одиниць солідних і активних, які при пильній підготовці зможуть стати добрими провідниками.

Д-р Степан Годований.

Ґанді промовляє.

Магатма Ґанді, вийшовши на волю, після кількамісячного увязнення, промовляв до 200.000 гіндусів, які зібрались у Бомбаю, щоби послухати свого вождя. Натовп був такий великий, що одну жінку роздавили на смерть, а кілька осіб зімліло. Ґанді говорив, що вислід англійсько-гіндуської конференції це тільки етап до повного унезалежнення Індії.

НАПАД НА ПОЧТ. АМБУЛЯНС.

Біля Ополя на почтовий амбулянс напало в ночі 29. січня трьох людей, озброєних у револьвери. Вони завернули автобус у ліс і забрали гроші, що були в мішках. Опісля в нічній пітьмі втекли. Скільки забрали грошей, досі невідомо.

—o—

ЗЕМЛЕТРУС В АЛЬБАНІЇ.

Місто Коріцу навістив землетрус. Румунська церква завалилася, багато домів ушкоджених, згинуло 3-х людей. Землетрус повторився.

Еміґраційна війна між Канадою і Польщею.

Ліквідація державного канадійського уряду в Данціґу.

Як відомо, польський уряд видав кілька еміґраційних розпорядків і між ними такий, що еміґранти з Польщі, які виїжджають до заморських країв, мусять подорожувати кораблями, що відходять просто з Данціґу, або з Ґдині. Тому, що англійські корабельні товариства, яких кораблі перевозили досі еміґрантів, не мають з Данціґу і Ґдині простого получення, але перевозили еміґрантів малими кораблями до англійських пристаней, тепер не моглиб користати з польської еміґрації.

В цій справі англійський амбасадор інтервеніював у Варшаві, бажаючи довести до компромісу, а саме, щоби 3 англійські товариства також мали право перевозити еміґрантів з Польщі. Канадійські еміґраційні власти, як ходять поголоски, не чекаючи на вислід тієї інтервенції, вислали до канадійського державного комісаря та до державного лікаря телеґрафічний розпорядок, щоби негайно зліквідували свої бюра в Данціґу та не видавали еміґрантам з Польщі своїх віз, навіть тим, що мають т. зв. „перміти“, які управнюють до виїзду до Канади.

Наслідком цього телеґрафічного „воєнного наказу“ жадний еміґрант з Польщі не зможе їхати просто з Данціґу чи Ґдині, а мусить їхати залізницею до Антверпії, або до Парижа і там зголошуватись у канадійського комісаря й лікаря для полагодження формальностей, які передше полагоджувалися в Данціґу. Через ті „воєнні розпорядки“ еміґранти з Польщі потерплять дуже багато.

Цікаво, яку відповідь дасть польський уряд на це канадійське „виповідження війни“.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

РОЗПРАВА ЗА ЗАМАХ НА МАРШ. ПІЛСУДСЬКОГО.

Дня 29. січня почалася у Варшаві розправа за плянований замах на марш. Пілсудського. Обвинувачені: Яґодзінський, Дзенґелевський, бувш. соймовий посол у двох каденціях, Трохімович і Маркович. На розправу покликали ок. 50 свідків, м. н. мін. Складковський, мін. Бек, мін. Шецель, начальник виділу безпеки Кавецький. Боронять: адв. Смяровський, Березон, Рудзінський, Гонігвіль. Предсідник трибуналу Найман, обвинувачує віцепрокуратор Рудзінський. Між кореспондентами є 14 кореспондентів закорд. часописів.

На вступі оборона зажадала зміни комплєту суддів і відложення розправи, тому що суддя Найман, як іменований віцепрезидентом начальником виділу мін-ства справедливости, не може бути суддею. Трибунал внесення оборони відкинув.

Після відчитання акту обвинувачення предсідником зізнавав обв. Трохімович. Він не признається до вини. Таксамо не признається до вини обв. Яґодзінський.

ЧИ МАРШАЛ МОЖЕ СКРЕСЛЮВАТИ З ІНТЕРПЕЛЯЦІЇ СКОНФІСКОВАНІ УСТУПИ?

Дня 29. січня в реґуляміновій комісії радили над тим, чи в інтерпеляціях можна поміщувати сконфісковані пресові статті. Відчитали письмо маршала сойму, який просить, щоби комісія заявилася в тій справі. Референт пос. Цар предложив, щоби реґ. комісія висловила таку думку: 1) Подавання в інтерпеляціях дослівних сконфіскованих статтей недопустиме, бо шкодить повазі сойму та ломить конст. принціп незайманости суд. оречень іншою владою, 2) маршал сойму на основі приписів реґуляміну має право жадати від інтерпелянтів, щоби скреслили в інтерпеляції сконфісковану часть. На внесення пос. Пужака (ППС) постановили відложити справу до найближчого засідання, щоби члени комісії могли розглянути предложення пос. Цара.

САМОГУБСТВО ҐІМН. УЧИТЕЛЬКИ.

У Станиславові покінчила самогубством, заживши вероналю, 34-літня д-р Ірина Паранкевич, ґімназіяльна учителька. Вона померла в шпиталі. Причина: нервовий розстрій та депресія наслідком службових відносин.

ВБИЛИ ҐР. БАВОРОВСЬКОГО.

Дня 28. січня в лісі біля Копичинець „вільні стрільці“ вбили 28-літн. ґр. Руд. Баворовського, студента агрономії в Дублянах. Він приїхав до своєї посілости на лови. Тут стрінув граф трьох „вільних стрільців“ парубків Сенюту, Стецка та Пука. Коли граф придержав двох із них, Сенюта застрілив графа з утятого кріса. Поліція арештувала всіх трьох парубків. Вони призналися до вини.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 31. СІЧНЯ 1931.

Україна в чужих Енцикльопедіях. 9)

(Докінчення.)

9. Чудасія в польській Енцикльопедії.

4-томова польська „Ілюстрована Енцикльопедія“ (Тшаскі, Еверта та Міхальського) вид. три роки тому, має щодо матеріялу приблизно такий-же характер, як „Українська Загальна Енцикльопедія“. Нема там місця на ширші огляди та характеристики. Хто находить похибки в нашій Енцикльопедії, той повинен би раз на місяць зазирати до цієї польської „Тшаскі“. Те, що випишемо з неї про українську літературу, дасть читачам погляд про її вартість.

Це список прізвищ, який не варт передавати в повнім тексті. „...Евген Гребінка, сам писав по російськи, але зібрав і видав антольоґію українських поетів п. з. „Ластівка“ — більш нічого. „До романтиків належали Алексій Метлинський (1814—70) Микола Устіянович, Антін Могильницький, Казанович (?) і ін. Володимир Шашкевич писав драми (Сила любови, Тимко Хмельницький); Амвросій Метлинський (1814—70) видав 800 народніх пісень...“ А про Шевченка дослівно: „Тарас Шевченко (1814—61) використав тон народньої пісні та її матеріял так, що його поезія сама стала народньою поезією. Найважніші його збірки (!): „Кобзар“, „Гайдамаки“, „Гус“, „Кавказ“, „Посли (!) до мертвих і живих“, „Назар Стодоля“ драма і повість про себе „Художник“. Ні слова більше.

„Кирило Устіянович писав трагедії на зразок Шекспіра“ — слава Богу, бодай є-ч.. на европейську міру. „Брати Воробкевичі, Ісидор і Григорій, писали оповідання прозою: „Тюрецькі бранці“, „Хто винен“, „Муштрований кінь“, „Григорий, православний піп у Львові“, історичні думи та драми“. Це два найбільші письменники в цьому огляді.

Куліш між ліричними поезіями написав „Орусю“ (Орися!), „Марко Вовчок писала по російськи і по малоруськи...“ — ні слова більше; Александер Кошицький (1836—1900)... описував Підкарпатську Русь.

„Карпенко Карий писав комедії (Чумаки!)“ ось і все, „Лев Лопатинський фарси, Мик. Костомаров здебільша по російськи, а по руськи річ про Хмельницького, про Унію, Акти южной і заходной (!) Росії — 11 томів, Ант. Петрушевський (!) видав етнографічно-історичний Словник. Шараневич (1829—1901) був істориком Галичини. Мих. Грушевський написав історію Київської землі; головний його твір „Історія України-Русі“ (!). Молода Україна виступила біля 1880. Її провідником був денникар і поет Іван Франко (писав по польськи і по руськи); писав повісті, вірші, перекладав письменників грецьких, німецьких, індійських. Волод. Масляч (1886) (ще не вмер!) — поет-лірик, А. Чайковський, новеліст (!), Б. Грінченко, повістяр, Омелян Огоновський у 1887—93 видав обширну історію руської літератури“.

Кінець.

Від Карпенка-Карого до цього останнього слова — все одно за другим так і стоїть, немов би в друкарні склад тексту розсипався. Здається, не треба звертати окрему увагу на цей реєстр нісенітниць і на повноту картини. Автор цього огляду не доглянув навіть, що у відступі кількох рядків стоїть той самий письменник Метлинський під ріжним прізвищем (з тою самою „втою“!) двічі перекрученим, а вся наша література кінчиться 30 літ тому Огоновським. Не можемо повірити, щоби такий огляд зладив якийсь наш земляк — хіба недоучок.

Потішає нас тут одно: вістки про інші літератури та з інших ділянок у цій „Енцикльопедії“ не кращі; вона розрахована на звичайний купецький інтерес і роблена анонімами під фірмою одного літературного підприємця, якого імя не каже нічого доброго.

Не маємо, на жаль, під рукою ще інших нових чужих енцикльопедій. Згодом варт заглянути би до французької, італійської та еспанської; романські країни досі менше цікавилися нами як народи ґерманської раси. Кожного із нас нераз обурюють фальшиві інформації поширювані культурними народами про нашу історію та сучасність. Не забуваймо, що і в них, як скрізь, великі органи преси, осередки політичної, урядової чи приватної, інформації, а також великі видавництва мають у першій мірі довіря до своїх людей, а не до чужинців, хіба, що тих чужинців знають на місці, на підставі вислідів їхньої праці на території даної країни.

Досі серед нашого громадянства панує дуже неясний погляд на ріжні роди трудноців, які треба перебороти, щоби впливати на інформацію про нашу країну безпосередньо через осередки далеких нам, старих культур. Одними з перших між ними це трудноці найти серед нас одиниці, які вміли би втягнути в себе духа чужої культури настільки, щоби глядіти на рідні справи з перспективи цієї чужої, розуміючи її духові потреби.

Нелегко найти між чужинцями більше людей, що знають добре наш культурний рух, ніж між нами таких, що знають культуру даної великої країни.

М. Р.

—o—

ВІДГУКИ ДНЯ.

Родинні дорогоцінности.

Бувають на світі налогові старі парубки, яких тяжче заманити на шлюбний рушник, як українського медведя навчити всіх двацять кроків новомодного танґа. Але й бувають налогові „райбіди", від яких тяжче викрутитися, як від бранки чи криміналу.

Коли зійдуться два такі: налоговий парубок і налоговий райбіда, тоді виходить.. малий фейлєтон.

Сиділи раз у каварні поруч себе два такі зразки і один другому доказував, що має рацію.

— Я собі свій пан — казав старий парубок. — Сам сплю, сам гуляю..

— Але й „сам си стелю"... і так далі!

— То вже вибачте. Чоловік вже має свої літа, життєвий досвід, ну.. і сяку-таку платню.

— А всетаки не можна порівняти з тим, що має жонатий.

— Дайте спокій. Бачу довкола себе і порівную.

Райбіда витягнув найсильніший арґумент.

— Все це подружжя з любови, без огляду на маєтковий стан. Але ви подумайте: яких пять-шість тисяч долярів!

Старший парубок витягнув шию як журавель.

— Пять-шість тисяч кажете!? Деж то така краля?

— Що питаєте! Кажіть чи вам підходить?

— Пять-шість тисяч... Але чи фактично?!

— Я вам кажу і то в самих дорогоцінностях. Певна льоката!

— Хтож то такий? Кажіть уже, бо я направду цікавий.

Голови парубка і райбіди аближаються до себе і починається обговорення. Шепотом, але з притиском, з відповідними мінами і рухами.

— — — — — — — — —

Не минуло з того часу й пів року, а вже Львів переживав небувалу сензацію.

Налоговий парубок Н. Н. станув під вінець, налоговий райбіда був за старосту.

Після того не минув і тиждень, а вже „молодий" сунув до райбіди.

— Біййтеся Бога! — кричав від порога. — Де ті пять-шість тисяч? Ані сотика! Ані зломаного шеляга, чуєте!?

Райбіда пережував спокійно першу бурю і хлючись щойно як молодий закашлявся, відповів усміхаючись.

— Якж вам казав, що це не в гротах, а в преціозах!

— Які, до чорта, преціози. Хіба тих кілька ложочок, що дістала на весільний дарунок.

Райбіда витягнув записник і олівець.

— Возьмім на папір, а побачите!

І став вичисляти всі дорогоцінности молодої.

— Золоте серце..

— Срібний сміх...

— Гебанове волосся..

— Перлові зубки (густо мережані платиною)...

— Алябастрове тіло..

— Кришталевий характер..

— Коралеві уста...

— Шафірові очі...

Молодий зробив спершу рух, який зраджував душегубні нам'іри, але потім осівся, а на його лице виплив лагідний усміх, який буває в небіщиків „по довгій, а тяжкій недузі".

— Ви ще одно забули! — звернувся до райбіди. — Вона має ще бриляпти сльоз і цього вдається в найбільше. Щодня один подолок. За кіно, за капелюх, за пахощі..

— Бачите! — засміявся райбіда. — Чиж не богата вона? Легко рахуючи — пять-шість тисяч долярів!

Молодий ще підлавав:

— Що шість, — десять!

А потім витягаючи папір з кишені:

— Будь ласка, підпишіть мені вексель на тисячу.

Тепер прийшла черга на райбіду остовпіти.

— Вексель? На тисячу..?! А деж ви маєте покриття?

— А преціози моєї жінки! Самі кажете, що пять-шість тисяч варті!

— Певно... Так є.. Але тільки в родиннім житті. Бо в купецькім то все разом до купи й фунта клаків не варте.

Вирафінований морд і приспішений розвід були льогічним наслідком тієї розмови. Алe бувший старий парубок занадто був злобний, щоб так примітивно пометитися.

Він став налоговим райбідою.

Галактіон Чіпка

——o——

НОВИНКИ

— Остерігаємо українське громадянство перед паном Микитюком, зам. давніше у Стрию, який виказуючися старою виказкою нашого Т-ва, наражує українські видавництва та приватні особи на матеріяльні втрати. — **УКТОДІ, Львів.**

— **Конфіската „Діла".** Вчорашне (21) число „Діла" підпало конфіскаті за одно речення з промови сен. Павликовського і за два місця в статті „З документів часу". Конфіскату цю заряджено — небувала досі річ! — в год. 2. попол., коли цілий наклад газети вже був видрукований і в значній части виекспедіюваний на двірець, звідки й забрано всю посилку „Діла" на поліцію, не пустивши до год. 2. ні одного примірника на провінцію. Це вже 7-а конфіската нашого органу в цьому році.

— **Митарства з висилкою „Діла" на головному двірці у Львові.** Численні наші читачі по більших містах Сх. Галичини дивуються, чому вони не дістають „Діла" того самого дня, але аж слідуючого. Тому мусимо їх повідомити, що це — на жаль — не залежить від нас. Щодо „Діла" завели на головному двірці у Львові таку практику, що до ранних поїздів його не допускають, чекаючи на дозвіл прокуратури, зглядно пресового поліційного бюра. А що цензори з перечитуванням „Діла" не спішаться, то воно нераз вилучується на двірці до год. 2-ої пополудні. При тім мусимо ствердити, що такі засоби приноровлюється тільки до українського щоденника. Інші попадають до почтових амбулянсів без ніяких перешкод.

— **Виставка українського народнього мистецтва.** Заходами кооперативи „Українське Народне Мистецтво" у Львові та Гуртка Любителів народнього мистецтва в Перемишлі влаштовується виставка українського народнього мистецтва в часі від 1—10. лютого ц. р. в салях музею Наук. Т-ва ім. Шевченка. Виставку відкривають дня 1. лютого в год. 11. з такою програмою: Вступне слово скаже д-р Ярослав Пастернак, директор музею Наук. Т-ва ім. Шевченка, потім промовить дир. І. Свєнціцький на тему: „Значіння народнього мистецтва" та п. Ірина Гургула про приміщення прикрас народнього мистецтва. Виставка обіймає богатий етнографічний матеріял, зразки народньої ноші, взорів і малюнків народніх типів. Поруч цього відділа приміненого народнього мистецтва покаже безліч нових можливостей його застосування в щоденному житті. Окрім завісок, обрусів, доріжок і подушок можна буде побачити цікаві спроби використання народнього мистецтва у предметах хатньої обстанови. Вступ 50 сот.

— **Українiка.** Загребський щоденник **„Hrvatska Straza"** з ч. 18. з 23. січня став містити Вячеслава Липинського **„Eseji o politici"** в перекладі Михайла Фірака.

— **Піврічні іспити зрілости** в ґімназіях відбудуться, як нас повідомляють, 4. лютого ц. р.

— **В неділю, дня 1. лютого 1931 р.** улаштовують „Маслосоюзники" в салях „Народньої Гостинниці" **Чайний Вечір.** Заповідається, що з огляду на чисельність, забаву, танці і гумор буде цей вечір рекордовий, бо вичерпано вже 2 наклади запрошень. Третій друкується. Хто не одержав запрошення, спішить до „Маслосоюзу" при вул. Костюшка ч. 3 і одержує його зовсім ґратісово для себе і цілої родини. Стрій довільний. Годиться зазначити, що підчас перерви між танцями співатиме хор наддніпрянців. Весело проведуть час усі ці щасливці, що прийдуть між „Маслосоюзників" в цей вечір. Забава до білого ранку. 1410

— **З рамени Українського Гігієнічного Т-ва** виголосить д-р Евген Дурделло дня 31. І. ц. р. виклад на тему: „Дещо про туберкульозу шкіри і способи її поборювання". Виклад відбудеться в домівці Т-ва „Зоря" для членів і запрошених гостей. Виклад буде ілюстрований світляними образами. Початок в год. 7.15 вечором.

— **Вбитий поліцаями.** Поліцаї Кшекотовський та Кічек арештували у Ворвулинцях (пов. Заліщики) 23-літнього Волянського Юрка, під закидом якогось злочину. Коли арештований пустився втікати, поліцаї стріляли за ним і вбили його.

— **Реферат: „Враження з поїздки на конгрес до Люблини"** виголосить мр. Петро Ісаїв на сходинах „Обнови" в суботу 31. ц. м. в год. 7. веч. (19) пл. Юра 5. Члени візьмуть участь обовязково; гостям рад.

— **Еміграція жінок до Північної Америки.** Жінки вроджені в Злучених Державах Північної Америки, які під цю пору живуть в Польщі, а хотіли би повернутися до Злучених Держав і взяти з собою чоловіка й діти, мають право дістати для себе американський пашпорт, а для чоловіка й дітей американські візи. В тій цілі треба особисто або письменно звернутись до Еміграційного Синдикату (Львів, Вишневецьких ч. 4) за інформаціями. Треба лиш подати дату вродження, дату виїзду зі Злучених Держав та дату вінчання.

— **Циганка з королівського роду на волі.** Недавно у Львові арештовано за крадіж футра циганку Софію Квєк, братаницю „короля" циганів Квєка. Цигани не могли погодитись із тим, що така достойна особа сидить у вязниці і зложили 1500 золотих кавциї, після чого братаницю „короля" випущено на волю, на радість усіх циганів.

— **Правда про напад на прикорд. сторожу.** На днях польська преса подала вістку, що в Доброволянах, пов. Заліщики, хлопці напали на прикордонну сторожу і стріляли до неї. Нас повідомляють, що ця вістка неправдива, а справа в дійсности виглядала так: Сільські хлопці підохотившись на забаві, підійшли в ночі до прикордонної смуги та почали там викрикати і виспівувати і навіть не бачили вояків. Вояки прикорд. сторожі через помилку думали, що це якась підозріла банда і вчинили стрілянину до хлопців та арештували кількох з них. Тепер справа виияснилась і всіх випущено на волю.

— **Новий президент німецької академії.** З Берліна подають, що поета Генриха Мана вибрано президентом німецької академії. Генрик Ман виїхав до Бреславя, де має виголосити реферат.

— **Мурин французьким міністром.** Уперше в історії французької республики представник чорної раси ввійшов до французького кабінету. Є це посол День, родом із Сенегалії. Тепер він є віцеміністром кольоній. Родився він у 1872 році у Сенегалі. Заки почав парляментарну карієру, був митним урядовцем, а в 1914 р. вибрали його парляментарним послом, як представника Сенегалю. Від 1914 р. вибирали Деня кілька разів до парляменту. Він належить до Бріянової групи (соц. республиканців).

— **Летун Люндборг помер у катастрофі.** Відомий шведський летун Люндборг помер наслідком ран у летунській катастрофі. Літом 1928 р. Люндборг брав участь у ратунковій виправі, яку вислали були шукати розбитий повітряний корабель „Італія". Люндборг літав тепер на літаку нової конструкції. Недавно літак упав із висоти 50 метрів і розбився. Люндборга добули непритомного зпід румовища, а тепер він помер.

— **103-літній журналіст.** У Льондоні помер 103-літній Генрі Джеймс Кочрейн. Англійські часописи називають його найстаршим журналістом у світі.

— **Загибіль усеї родини наслідком карт.** У селі Стара Каніша (в Сербії) купець Яванов, батько 9 дітей, програв у карти більшу суму грошей, тому покінчив самогубством. Недужу матір і всі діти мусів тепер удержувати 15-літній, найстарший син. Хлопчина не міг побороти таких трудів і з розпуки відібрав собі життя. Мати та найстарша дочка попращалися з покійним 15-літнім хлопцем, пішли над ріку Тису, там звязалися мотузом і кинулися у воду. Їх не вдалося врятувати. Громадська рада порозддавала семеро сиріт між чужі родини.

— **Літак із бальонами.** В Англії біля Фолькставу робили проби з винаходом, який забезпечує літаки перед катастрофою, коли впадуть у воду. Під крилами літака є кавчукові бальони. Пільот у відповідній хвилі наповнює ті бальони так, що відчинює басейн із згущеним повітрям. Спроби випали добре. Літак зник був під водою та небаром вирнув і плавав на поверхні, бо його несли бальони з повітрям.

— **Ратували корабель і затонули.** Біля Аліканте розбився об скелі еспанський корабель із вантажем карбіду. Його ратували два інші еспанські кораблі. Колиж переладовували карбід серед нічної темряви, наслідком необережности одного з робітників іскра спричинила вибух. Вогонь охопив всі три кораблі. Згоріло 11 людей, 4 було тяжко ранених.

——o——

СПОРТ

Гокейові змагання у Львові.

В суботу, 31. січня, в год. 2.30 попол. на „Гданську" відбудуться змагання за чашу Лехії між Львовянкою і Україною. — В неділю, 1. лютого, в год. 12. впол. на „Світезі" відбудуться тов. змагання між Лехією й Україною.

——o——

З судової салі.

Процес 18 комуністів.

Другого дня розправи проти здогадних членів К. П. З. У. та Союзу Комуністичної Молоді переслухано дальших підсудних. Підсудний Гармада признався, що належав до Союзу Комуністичної Молоді, але не належав до компартії, що брав участь у тайних зібраннях, давав по 50 сотиків складок на політичних вязнів та був вибраний секретарем Союзу Ком. Молоді, але функцій секретаря не виконував. Рівночасно Гармада належав до польського „Сокола". На запит предсідника трибуналу Ягодзінського, як він міг помирити приналежність до комуністичної ячейки з „Соколом", підсудний не вмів відповісти.

Підсудний Козловський, родом із Старого Села зізнав, що він мало освічений і навіть не розумів акту обвинувачення. Він обіцює признатись до всього, щоби судді мали над ним більше милосердя, тому заявляє, що належав до „Союзу Робітничої Молоді" навіть не знаючи, що цей союз комуністичний і що це гріх належати до нього. До ячейки втягнув його мимохіть один товариш. На сходинах „товаришка Лєна" промовляла проти польського уряду, хвалила більшовицький лад, та нарікала на гірку долю робітництва в Польщі. Вони сходились коло Світезі, співали, а в „день масівки" ішли походом із червоним прапором, який ось тепер лежить на столі перед суддями, співали „Інтернаціонал", а коло ремізи побачили поліцію, то повтікали зі страху, щоби їх поліціянти не набили. „Товаришка Лєна" втікала так, що аж звихнула ногу. То було на Вульці. Підсудний „Марек" нераз говорив, що в Лодзі комунізм сильний і що там робітники добре тримаються. Підсудний каже, що він не хотів революції, але бажав лиш такого перевороту, який би не нарушив польської держави. Предсідник трибуналу додає: „Ви хотіли такої революції, щоби про неї і поліція не довідалась". Члени ячейки змовлялись „зробити на 1. травня великий райвах!". Взагалі підсудний знає дуже мало. Не знає куди його провадили підчас демонстрації, нащо вона була, не знає проти кого учасники демонстрації носили палиці, проти шпіонів, чи проти поліції.

Підсудний *Іванів*, шлюсар, українець, говорить по польськи, що до вини не почувається, що ходив на збори Союзу Робітничої Молоді тільки тому, що там були дівчата і можна було з ними бавитися. Про комуну і революцію він і не думав. На зборах промовляла звичайно „Лєна", себто Софія Шульзінгерова, яку і інші підсудні обтяжують своїми зізнаннями.

Підсудний *М. Пастух*, 17-літній хлопчина, українець, зізнає по польськи, робить враження не революціонера, але дітвака із народньої школи. До ячейки втягав його Габер, але він не знав, що то комуністична організація, думав, що це робітниче товариство, яке боронить робітників перед визиском підприємців. Раз Габер показав портрет Пілсудського на стіні і сказав: „Цей фашист не дозволяє нам відорвати Західну Україну від Польщі".

Казимир Левицький, поляк, робітник, має скінчені тільки 2 кляси народньої школи, зізнає, що коли давали йому читати українські комуністичні відозви, то він не вмів прочитати. Що це комунізм, він і не знає. Але підсудний В. Мацейовський зізнає, що Левицький кольпортував українські комуністичні відозви серед вояків 40. полку та давав їх читати і йому. Перед 7 роками Левицький був хорий на мозок і мабуть тому не тямить про кльпортажу літератури в касарні.

Далі зізнавали поліційні свідки: аґент Боровий, який тепер перенесений до Чорткова і постерунковий Михальчишин. Вони зізнали, що підсудна „Лєна" писала в тюрмі листи (ґрипси) до товаришів, даючи їм інформації щодо лінії оборони. Коли ці листи сконфісковано „Лєна" вхопила їх з рук дозорця і пірвала на шматки. Свідки зізнали, що підсудний Белєнецький просив поліцію випустити його з тюрми на волю, обіцюючи за те стати на услуги поліції та вишукати інших членів Комуністичного Союзу Молоді. На салі багато публики, головно з робітничих кол. В розмовах публики чуються слова здивування, що хоч підсудні нібито боролись за „Західну Україну" і хоч на їхнім прапорі, який тепер лежить перед суддями, є український напис „К. С. М.", то всеж навіть підсудні українці зізнають по польськи. Та воно й справді дає багато до думання.

О.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Марія Хойнацька, вдова по бл. п. Вячеславі Хойнацькому, пароховi Гарасимова, померла в Гарасимові, пов. Городенка, в домі свого зятя о. дек. Вільчинського, маючи 80 літ життя — В. Їй П.!

Жертви

на будову шпиталю ім. Митр. Андрея.

Виказ 19.

Зложили в золотих: 500 Маслосоюз з іменин директорів, 473 Рогатинський дек., 404 Задовецький дек., 336 семинар С. С. Василіянок, Потоцького 95, 300 Грималіївський дек., 250 Перениський Боян, 246 о. І. Кудрик, Рогатин, 240 парохіяни міста Стрия, 200 Підкамінецький дек., 174 Миколаївський дек., 147 пар. ур. Миколаїв, 140 пар. ур. Лопатин, 120 пар. ур. Озірна, 101 о. І. Лупишак, 100 пар. Підмихайле, 76 пар. ур. Козлів, по 75 Рожнітівський і Зарваницький дек., 62 о. І. Лупишин, Осталовичі, 60 пар. Струтин Нижний 58 пар. Колодіївка, по 52 о. Ів. Садовський і церква Перини, по 51 пар. Озерянка, Либохора і о. С. Іванчук Козова, 55 о. Дзядик Львів, по 50 пар. Підгайчики, Славне, Урлів, Барилів, Підмонастир, Пілсини, Ольховець, Княжолука, Козлівський дек., о. З. Кульмович Соколівка, пар. Борусів і о. Семків Раків, 82 пар. ур. Бібрка, по 45 пар. Жеребки Корол., Ів. Калужняк з Америки, Он. Саламанчук Львів і пар. Петранка та Лопянка, 42 пар. Сколе, по 36 пар. Чернів, Несторівці і Пресівці, 40 пар. Сморжів, 31 дек. ур. Солуків, 27 Рогатинський дек., по 25 пар. Грабова, Увсе, Марійське тов. Львів і пар. Золотники, 23 пар. Підярків, по 18 Еп. Ординаріят Філядельфія і Микола Бутинський Америка, по 17 пар. Сороки і Балючі, по 15 пар. Підгайці і Струсів, 13 пар. Солуків, 12 пар. Мшана 11 пар. Збараж, по 10 пар. Заруде, Нар. Дім Лісько, о. Д. Хабурський Явче, радн. Ос. Бурачинський Хоїніце, др З. Русин Тчев, по 9 о. В. Кушнір Вербів і пар. Волоське Село, по 5 пар. Білоголови, Стрілиська Нові, о. Т. Пиндус Зелена, о. І. Городиловський, пар. Підгородці, Мілько Русин і Петро Глибчук Тчев, по 4 пар. Верчани і Фірлеївка, по 3 пар. Рожанка, Чорнушовичі, Верчани, Разинь і майор Русин Тчев, по 2 пар. Підмонастир, Ражнів, Оравчик, Девятники і Белзець, дрібні датки 4, 25 фр. Володимир Квасницький Мільгуз Франція, **Українці в Римі 5 ам. дол.**

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 29. січня 1931 року — масло експортове і десерове пріма за кільо 4·10 зол.; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол.; копа яєць 6·80 зол.

—o—